Flores I *

De Kampongs Feesten

Dorp op Flores. Foto: Tropenmuseum

Wel, goeden morgen, kom binnen, een oude kennis uit het Land van Cuijk! – Ga zitten en hoe maken ze het nog daar in die verre dorpstreken? Nog bizonder nieuws?

"Zeg, geef me eerst een glas van dat fijne klapperwater, ik heb goeien dorst gekregen van dat naar boven klimmen! Zoo nu lukt het weer; dat is me anders een klimmen naar boven; wat wonen jullie daar hoog en nog al tamelijk ver van de kampong Maoeloö af!

"Ja, hè, 't zou wel een geschikte plaats kunnen zijn voor een retraitehuis of je zou hier gauw stof vinden voor een roman, b.v. "de pastorie der eenzaamheid" of der "eenzamen". Maar eerst eens, hoe maken ze 't nog zoo overal, al die vrienden en kennissen?"

"Ja, ik denk van goed, ik ben ook al lang op reis en op reis bereiken je nu juist niet de meeste berichten!" Juist… en als je niet op reis bent al evenmin!

Wel met een klein tikje heimwee denk ik nu en dan terug aan mijn geboortegrond; maar kom, men kan niet altijd thuis blijven, of… zooals iemand heel lakoniek opmerkte toen men speechte over de tragiek van afscheid-nemen, "man kann nicht éwig zusammen sein". En vooral ook als het gaat om andere menschen óók wat van dat geluk te brengen dat wij in zoo volle mate en van alle kanten bezitten! Maar dit alles sluit een gelukkig "terugdenken" aan al het vroegere niet uit! Och ja, beste vriend, iedereen lééft nog voor me; ieder huis zie ik staan alsof ik er hier met mijn paard vlak langs reeds en soms ben ik op wegen waar me dan plotseling invalt, kijk, juist dezelfde weg als die welke loopt van Boxmeer naar Beugen of die van Beugen naar de Maas!

Dansers uit Lekebai. Foto: Tropenmuseum

Maar, beste Dries, daarover praten we later nog wel eens, eerst gaan we eten, je zult wel wat honger hebben. En als je dan zin hebt, 't is vandaag juist woensdag, dan kun je vanmiddag meerijden naar de Kampong Lekebay, ik moet daar Witte Donderdag, Goede Vrijdag, Zaterdag en Zondag de heilige diensten doen! Dan kun je zoo 'ns meteen het leven in de kampong meemaken, dat is wel aardig, en kun je naderhand ook eens het een of ander vertellen als je weer thuis komt!

“Best, hoor, ik ga mee, dat paardrijden staat me óók wel aan!”

Pastoor op Flores onderweg. Foto: Tropenmuseum

En ’s namiddags zijn we weggereden; helder was de middag, en zonder wolken; een onveranderlijk en hard blauw aan den hemel, waar de zon nog stond in haar laatste hitte.

“Dus tegenwoordig is je standplaats Maoeloö met pastoor Bouma?”

“Ja, en we zijn al heel goed ingeburgerd; ’t is hier werkelijk een prachtig werken; ongeveer een goede honderd kampongs met meer dan twintigduizend menschen en de meesten nog heidenen; dus we behoeven de eerste jaren nog niet terug te komen omdat er niets meer te doen is, dat begrijp je wel hè! Over die kampongs vertel ik je later nog wel eens en misschien kom je nog wel eens terug dan kun je nog eens een keer meegaan en met eigen oogen aanschouwen hoe ’t er zoo overal uitziet.”

“Dat is goed, ik kom zeker nog eens terug; ik reis namelijk overal rond om van die Inlandsche eigenhandig geweven *Kains* of lendendoeken op te koopen!”

Langzaam reden we verder; vlug en behendig klommen de paardjes tegen de steile hoogten op; Dries moest zich vast houden aan de manen om er niet achter af te glijden, zoo steil was ’t er. We reden door twee bergen heen, dat wil zeggen, men heeft een groot stuk van den berg laten springen, zoodat er nu een mooie weg ontstaan is die echter tamelijk steil is. Een eind voorbij de volgende kampong Paga kwamen we plotseling iets tegemoet… “Wat komt daar aan in zulk een lange processie?” vroeg mijn vriend en verwonderd keek hij naar de aankomende bonte stoet.

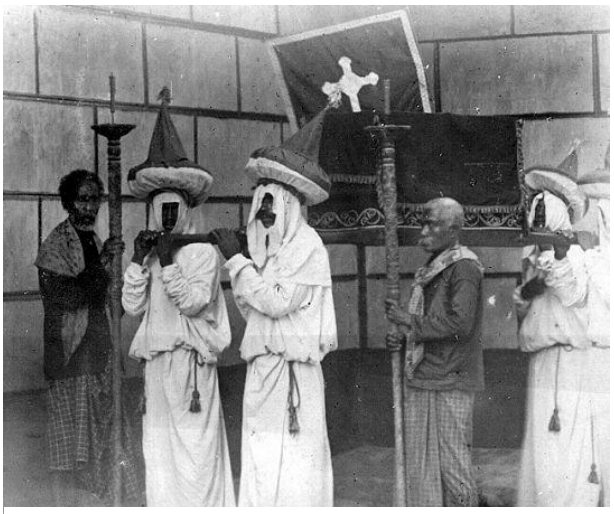

Processie Goede Vrijdag. Foto: Tropenmuseum

“Hier zie je nu al het Christendom, beste jongen, dit zijn allemaal *orang serani* of met den Hollandschen naam katholieken, die uren en uren ver tezamen naar Maoeloö trekken om er de drie dagen van de goede week te blijven en er de Paaschfeesten te vieren. Is dat nu niet heerlijk om te zien dat al die menschen er al zooveel voor over hebben om te komen.”

“Ja waarachtig, dat is toch wel vooruitgang in die paar jaren dat hier de missionarissen werken; zulk een werk dat zulk een succes kent moet toch wel schoon zijn.”

“Ja, en ze komen nu niet omdat er in Maoeloö zulk een mooie kerk staat, ofschoon ze daar natuurlijk ook zeer aan gehecht zijn, maar morgen of straks al, zul je zien dat ze ook in even grooten getale naar Lekebay komen, waar géén kerk is maar alleen de school die dan als kerk dienst doet; het Christendom kómt, maar dringt ook dóór en wortelt dieper en dieper en langzamerhand komt ook de overtuiging.”

Tabé Toehan, tabé, en ze gaan ons voorbij, roepend en groetend en zwaaiend, jong en oud, voornaam en niet voornaam, alles trekt in één groote, bonte rij verder; allen met de maiskolven

bij zich, om in die dagen wat te eten te hebben; ze zijn al op z'n zondags; de roode sjalen blinken vurig in de late zon, blauw en groen en violet en bruin alle kleuren gaan zingend aan ons voorbij; oude mannetjes en niet al te jonge moeders brengen hun gerimpelde handen langzaam naar het hoofd ten groet aan de *toean* dien ze al kennen als hij iedere week voorbij komt naar Lekebay.

School en onderwijzerswoning van een missiestatie op Flores. Foto: Tropenmuseum

Zoo ontmoeten we op den geheelen weg processie-gangers die moedig den langen heeten weg maken om het Paaschfeest te vieren; "zóóveel, Dries, hebben de kampongs er voor over om ook een kerkelijk feest te vieren; in Holland zal het óók nog wel zoo zijn, he?"

Dries zeide niets, misschien was hij nog aan 't genieten van de kleuren daar juist gezien. Misschien wist hij 't ook niet! Langzaamaan gaat het avond worden; de boschen worden donker en de glanzende plekken van den dag gaan vervallen en versomberen tot een doffe grauwe kleur, de bergen laten zich overrompelen door het aanstormende duister en hun dreigende scherpe houding van overdag vervlakt tot een groote half zichtbare massa; in de verte hooren we al de luide rivier die met ongelooflijke kracht over de steenen en door alles heen naar zee stroomt; zij is van een diepblauwe kleur, als gepantserd en vanavond is haar schuim zeer goed te zien.

"Ze hebben er pas een brug gebouwd; er is nameljk geen dóórkomen aan met het paard; het wordt gewoon door de sterke stroom meegesleurd. Dries, 't is mij al overkomen toen ik laatst van Djopoe naar Maoeloö terugging, dat ik 's morgens door de rivier moest, die sterk gezwollen was door de aanhoudende regens; ik riep een inlander aan den overkant om mijn paard aan den teugel door de rivier te trekken; goed, hij deed het, maar de lummel liet 't midden in de rivier los, hij dacht nou komt de toean er wel, maar de toean kwam er nog niet; zoo gauw als het paard geen teugel meer voelde werd het duizelig in het hard stroomende water; het ging den verkeerden kant uit, juist dáár waar het veel dieper was en het helde over, eerst naar links, dan naar rechts en ik zat er op en moest moeite doen om niet naar het water te kijken om óók niet duizelig te worden; ineens schoof 't paard verschrokken achterover; toen moest ik eraf, stel je voor midden in de rivier, en ik stond er tot aan mijn middel in het water; de inlander was al weer aan den anderen kant; ik moest met de zweep het paard voor me uit jagen en zelf tot aan mijn middel er door heen waden; gelukkig is het water niet erg koud en ben je weer gauw opgedroogd!"

Brug in de buurt van Djopoe. Foto: Tropenmuseum

Eindelijk zijn we de kampong Lekebay genaderd en reeds van verre hooren we de schoolkinderen roepen en schreeuwen; nog een laatste zwenking om enkele mooi gevormde rotsen en we zijn in de laan die langs Lekebay voorbijvoert; kijk eens wat een menschen en wat een schoolkinderen er staan voor het leegstaande huis van den onderwijzer! Ja daar is de verzamelplaats voor alles wat in Lekebay komt!

Pater op Flores met zijn bekeerlingen. Foto: Tropenmuseum

We stegen af en werden al dadelijk omringd door onderwijzers en kinderen en anderen die natuurlijk met steeds groeiende nieuwsgierigheid den nieuwen metgezel bekeken en er alle mogelijke dingen van zeiden zonder dat we wisten waar het over ging! Ja, dat is zoo de last in het begin dat je niet met de menschen kunt praten en hen ook niet kunt verstaan. m'n vriend wist tenslotte niet meer wie hij eigenlijk moest aankijken; van alle kanten keken ze hem aan en hij kon geen woord zeggen; 'n hopeloose houding, nietwaar Dries, maar daar moet je doorheen; zoo zit ik er ook voor zie je; eerst moet je Maleisch leeren met veel moeiten en lasten en vaak uitgelachen om dat je zulke prachtige onbeholpen zinnen er durft uit te draaien en kun je wat Maleisch dan begint de moeilijkheid met het Lioneesch; woordje voor woordje moet geleerd worden, maar dat komt allemaal wel, binnen een maand ben ik al heel wat verder en kan ik tenminste al biecht hooren in het Lioneesch.

Maar kom laten we eerst eens in de kerk gaan kijken, ik geloof dat ze al heel aardig gesierd hebben. Kijk eens hoe ze hier slingers maken van bamboe-bladeren en wel heel aardig en heel natuurlijk; de heele school hangt er vol van. Het altaar, zie je Dries, dat zijn nu maar vier bamboestokken met twee bamboe-latten en daarover heel eenvoudig een bord; daarop vier eigengemaakte kandelaars.

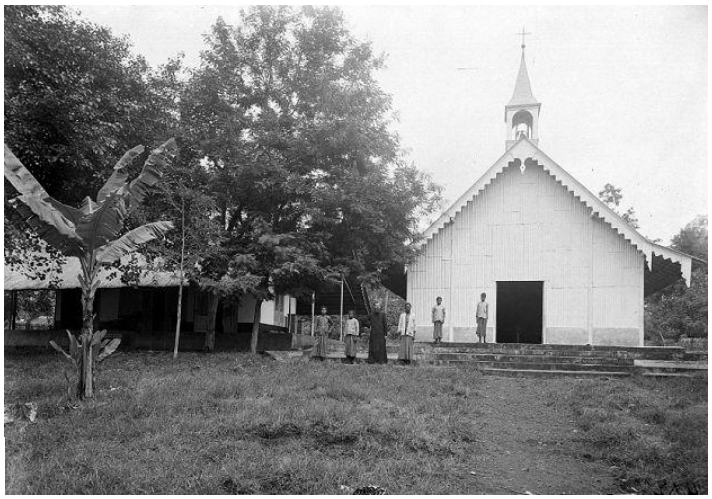

Missiepost. Foto: Tropenmuseum

"Heb je dan geen kandelaars meegebracht van Europa, van je goede vrienden?"

"Ja, daar heb ik nou eigenlijk nog niet aan gedacht; ik heb wel een paar kleine gekregen maar die zijn nu eigenlijk berekend voor een of ander kastje bij een klein beeldje, maar hier in een school van een goede dertig meter lengte komen ze niet uit; het spijt me genoeg; maar enfin, nu voor Paschen moeten we ons maar behelpen; de menschen zijn gelukkig nog niet verwend in dit

opzicht! Maar kom, er staan al een hoop menschen te wachten, het zal vanavond wel druk zijn met biechthooren; dus tot straks, ga de boel maar eens afkijken!"

Het is avond geworden en de kampvuren zijn ontstoken; met veel moeite hebben we nog een altaar er bij opgeslagen om morgen, Witte Donderdag, het Heilig Sacrament te kunnen bewaren; de mooiste kerkzaken die ik nog had, zooals de mooie altaarranden, een mooie Communiedoek, een heerlijk nieuw missaal, dat alles zal morgen gebruikt worden en velen zullen met bewondering zitten te kijken dat in hun afgelegen kampong nog zulke mooie zaken konden komen!

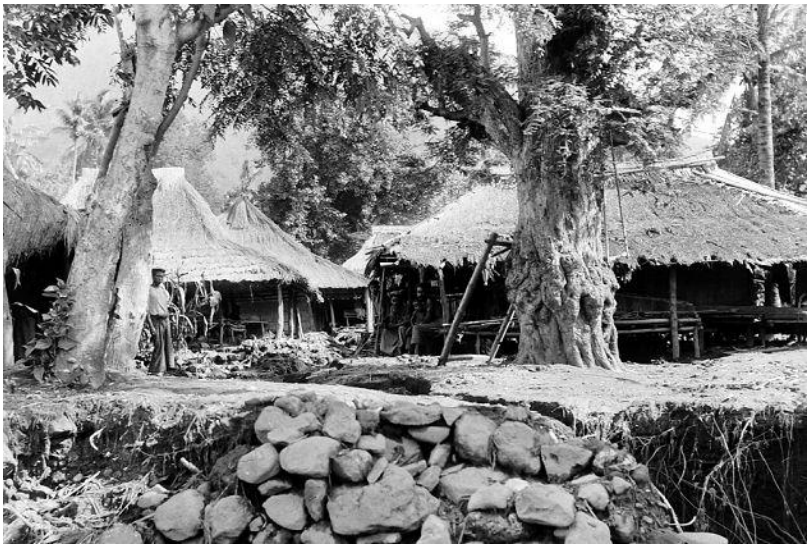

Dorpsgezicht op Flores. Foto: Tropenmuseum

Wat ben ik nu mijn Hollandsche vrienden dankbaar dat zij mij dat alles meegegeven hebben; konden zij getuigen zijn van de blijdschap dezer groote en kleine kinderen, ze zouden moeten zeggen, daar is het goed besteed; zie zien ocharm maar zoo weinig van de heerlijkheid en pracht van Gods Kerk zooals het in Europa is op zulke dagen!

En 's avonds hebben we samen nog lang zitten praten vóór op de *pendoppo* van mijn woning terwijl buiten de menschen over de weg heen en weer sjouwden en de donkere kinderen aan onze deur dat eigenlijk geen deur is, stonden te luisteren naar dat lieve Hollandsch dat ze niet verstonden en ons stonden te bekijken met een onuitsprekelijk geduld; achter in het huis werd het eten wel door tien man klaar gemaakt; daarvoor zijn altijd liefhebbers genoeg als er misschien een brokje afvalt!

Pater Willem Daniëls
Missionaris, Maoeloö

Wordt vervolgd

***Noot:**
De missie op Flores was een bijzonder geval: delen van Flores waren al in de 16e eeuw door de Portugezen bezocht en gekerstend. Ook toen de Portugezen bijna overal elders uit de archipel verjaagd waren door de VOC, bleven ze op Timor en Flores vestigingen en invloed houden. In de 19e eeuw werden de Portugese enclaves op Flores (in tegenstelling tot die op Oost-Timor) aan het Nederlands-Indisch gouvernement overgedragen. Het bestuur moest daarbij beloven de zorg voor de bekeerde inheemse bevolking over te nemen. Dat werd toen gedaan door Nederlandse missionarissen. (Bron: P. Boomgaard, 2001, Tropenmuseum).